

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Lib. III. Decretalium. In quo agitur De Rebus, quae in iudicium devenire solent, cujusmodi sunt, de vita et moribus Clericorum, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1708

§. 1. De quibus rebus dandæ sint decimæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73045)

les, & Ecclesiasticæ dicuntur: alia verò sunt, quæ à titulo spiritualis officii separata, ab Ecclesia, ob iustam causam, etiam laicis personis conceduntur, ideoque *laicales Decimæ* appellari solent.

2565 Not. 2. in dubio, utrum dicimæ sint profane, an Ecclesiasticæ? præsumendum potius, esse Ecclesiasticas apud Christianos, qui semper ex prædiis suis Ecclesiæ pendere decimas ab antiquo solebant; idemque est, si dubitetur, num jus decimandi ad Clericos, an verò ad Laicos spectet: vel utrum sint decimæ spirituales, an laicales, sive laicis in perpetuum concessæ? mutatio enim, sive alienatio est quid facti, & cedit in præjudicium Ecclesiæ, ideoque non præsumi, sed probari debet; sic Layman c. 1. n. 6.

2566 Quæstio est. 3. quo jure Decimæ debeantur Ministris Ecclesiæ? Ad hanc quæstionem apud Pereyram in Elucidario num. 1348. §. Mercatores, sic distinguit Suarez de Decimis, c. 10. affirmans obligationem alendi ministros esse de jure naturali explicato, & confirmato per Christum, & Apostolos: modum verò, seu determinationem quotæ esse de jure Ecclesiastico exemplariter constitutum, ad instar juris divini legis veteris. Quantum igitur spectant ad stipendium decenti sustentationi Ministrorum Ecclesiæ necessarium, si aliunde illis ex aliis bonis Ecclesiæ, cui serviunt, provisum non sit, omnino de jure divino debita sunt, exigente etiam jure naturali; cum intercedat contractus onerosus, fundatus etiam in divino eloquio, *Matth. 10. vers. 10. ibi: dignus est operarius cibo suo, & 1. Corinth. 9. vers. 7. quis militat suis stipendiis unquam?* & *ibid. vers. 11. Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est, si nos carnalia vestra metamus;* & *vers. 17. nescitis, quoniam qui in Sacrario operantur, quæ de sacrario sunt, edunt, & qui altari deserviunt, cum altari participant:* sic & Dominus ordinavit iis, qui Evangelium annuntiaverunt, *de Evangelio vivere,* quoad reliqua verò, nempe quotam, seu hanc determinatam partem præstandam, est juris tantum Ecclesiastici, non utrunque, sed ut rectè notat Suarez *sub cit. exemplariter* ad legem veterem constitutam.

Tom. III.

De his agitur. 1. in c. *Parochianos* 14. 2567 h. 2. ubi Honorius III. Remensi Archiepiscopo scribens, *Parochianos*, inquit, tuos ad solvendas decimas Ecclesiis quibus eas debent, Ecclesiastica debes severitate compellere; cum decimæ non ab hominibus, sed ab ipso Domino sint institutæ, quasi debitum exigì possunt; item c. *Tua* 25. eod. ubi Innocentius III. ad Vercellensem Episcopum: cum *Laicis nulla*, inquit, sit de spiritualibus concedendi, vel disponendi facultas, imperialis concessio, quantumcunque generaliter fiat, neminem potest à solutione decimarum eximere; quæ divina constitutione debentur; & prius c. *extranmissa* 23. eod. ubi, cum Cœlestinus III. ex transmissa querela Rectoris Ecclesiæ N. intellexisset, quòd cum Miles molendinum quoddam ad ventum, in terra quadam, infra fines Parochiæ, de cujus terræ proventibus decimas solebat Ecclesia percipere, memorata construxit, de ipsius proventibus, vel obventionibus decimas ei solvere contradicens, in salutis suæ periculum detinere non veretur, constituit, quia *fidelis homo de omnibus, quæ licitè potest acquirere, decimas erogare tenetur:* Mandamus, quatenus N. militem ad solutionem decimarum de his, quæ de molendino ad ventum proveniunt, sine diminutione aliqua, compellatis.

Ex his juribus aperte sequitur, decimas 2568 Ecclesiis parochialibus esse debitas à parochianis; & quidem institutione divina, ut dicitur c. *Parochianos*, & c. *Tua*; quod intellige juxta dicta num. 2566. nec obstat, quod dicatur quasi debitum exigì posse; nam, ut notat gloss. V. eod. illud quasi non est similitudinarium, sed expressivum veritatis, prout hoc pluribus exponit Barbosa de dictionib. *usufrequent. V. quasi*; & constat ab exemplo ibi: *quasi Unigeniti à Patre.* Omnes igitur, qui exempti non sunt, Ecclesiis Parochialibus, ac earum Rectoribus, persolvere decimas obligati sunt in conscientia; c. *à nobis* 24. h. 1.

§. 1.

De quibus rebus danda sint decimæ?

Quid in hoc dicendum sit de jure com. 2569
muni, constat ex dictis, & proximè
Ecce 2 cit.

cit. c. ex transmissa, in num. 2567. ibi: fidelis homo de omnibus, quæ licitè potest acquirere, erogare tenetur; ubi specialiter fit mentio etiam de acquisitis ex molendino aduentum; id, quod de acquisitis non tantum ex molendinis; sed etiam ex piscatione, fœno, & lana dicitur c. pervenit. 5. eod. de apibus, & omni fructu, c. Nuntios. 6. eod. de omnibus prædiorum fructibus, licet natis ex seminibus diverso tempore sparsis, c. Ex parte. 21. eod. de vino, grano, fructibus arborum, pecoribus, hortis, negotiatione, de ipsa etiam militia, de venatione, & de omnibus bonis decimæ sunt ministris Ecclesiæ tribuendæ, ita ut si qui de his ea solvere neglexerint, Ecclesiastica districtione debeant percelli, c. non est. 22. eod. de decimis etiam personalibus ex negotiatione, artificio, advocatione, &c. ut colligitur ex dict. c. Non est; ubi ferè in omnibus dictis iuribus dicitur, etiam per excommunicationem cogendos esse ab Ordinariis, & Prælati Ecclesiasticis eos, qui recusant solutionem decimarum.

2570 Difficultas est. 1. an decimæ persolvi debeant ex rebus, & acquisitis etiam illicitè? 2. an ex hereditate, legatis, donationibus? 3. an solvendæ prædiales integrè, nimirum non deductis prius expensis? 4. an sic quoque solvendæ sint decimæ personales? Ad 1. videtur affirmandum ex c. Non est. 22. h. t. ibi: sicut revera SS. PP. in suis tradiderunt scripturis, de ipsa etiam militia decimæ sunt Ministris Ecclesiæ tribuendæ; & ea quidem verba haberi in quibusdam exemplaribus; sed esse mendum, & pro militia, legendum, de ipsa etiam militia, ut reperitur in lectione apud Gonzalez dict. c. Non est, & in aliis. Unde ad quæstionem resolvendam distinguendum est inter decimas prædiales, & personales; in prædialibus enim non attenditur in ordine ad debitum solvendi decimas, an quis possideat bonâ, vel malâ fide; sed ipsum prædium, seu terra reddens fructum ex munere Dei, ut habetur c. non est, ibi: non est in potestate hominum, cum plantant arbores, vel aliquaterræ semina mandant, quid eis satio, vel plantatio sit redditura? cum neque, qui plantat aliquid, plenè faciat, neque qui rigat; sed Deus det incrementum. Hinc quoniam ipsum

prædium obligatum est ad reddendas decimas, possessor ejus, esto illicitè, ac malo titulo teneat, ad eas persolvendas adstringitur, ratione rei possessæ, non minus, quàm si penes verum dominum essent; sic Azor p. 1. l. 7. c. 24. q. 13. cum gloss. in 16. q. 1. c. decimæ. 66. V. Negotio. De personalibus autem dicendum, ex his, quæ talis persona acquirit illicitè, ac injustè cum onere restituendi, non deberi decimas ab illa, eum de alieno justè non possit disponere; de acceptis verò ex turpi opere (v. g. meretricio, assassinio, prodicione) ubi in accipientem transfertur dominium, persè loquendo, decimæ exigi possunt; cum canones complectantur omnia æquisita nimirum in proprietatem; si tamen exinde timeretur, uti prudenter potest, scandalum, tanquam Ecclesiæ ejusmodi vitiosos lucrandi modos approbaret, exigendæ non essent; de quo V. S. Thomas. 2. 2. q. 87. a. 2. ad. 2.

Ad 2. videtur affirmandum; cum canonones universaliter loquantur, de omnibus, quæ licitè potest acquirere, c. ex transmissa, in num. 2567. & de residuo, quasi de lucro, decimas persolvendas, c. Pastoralis. 28. eod. at in hoc veniunt acquisita titulo lucrativo, hereditas, legatum, donum, &c. quamvis gloss. in c. Pastoralis. V. quasi de lucro limitet ad sola acquisita mobilia; cum immobilia non veniant nomine frugum: Sed probabilius negatur cum Suarez l. 1. c. 31. num. 6. & aliis; quia nullum extat jus statuens deberi decimas ex his, quæ nobis mere passivè obveniunt, alterius voluntate; in omnibus enim loquitur solum de his, quæ ipsi acquirimus vel ex immobilium fructibus & emolumentis, vel labore, ac industriâ; & hoc sensu accipiendum est de omnibus, quæ licitè acquirimus nimirum activè; & non mere passivè ex sola dispositione alterius benevola. Aliud est, quod, si fundus alicui donatus, vel legatus est, cui prius incumbat onus solvendi decimas, etiam de illo deinceps suo tempore donatarius, vel legatarius decimas solvere debeat; vel si transivit ad eum pendentibus adhuc fructibus, ubi collecti fuerint; quia res transit cum suo onere.

Ad 3. & decimas prædiales integre sol- 2572
ven-

ventas, nimirum non deductis expensis, tributis, pensionibus, censibus, aliisque debitis; probatur. 1. ex c. *cum homines. 7. h. t.* ibi: sub anathematis districtione illos cogatis, tam de fructibus, quam de nutrimentis animalium suorum, *sine fraude, & diminutione aliqua, in Autumno*, sicut moris est, *statim collectis fructibus, & aliis temporibus*, prout debent, persolvant, atque *de subtractis, & retentis dignam satisfactionem exhibeant*; loquitur autem textus de casu, quo solvere decimas obligati, *antequam Ecclesie decimas ad eam spectantes persolverent, servientibus, & mercenariis suis de frugibus non decimatis debita totius anni, pro servitio suo, impendebant, tunc demum de residuo decimam persolventes.*

2573 Probatur. 2. ex c. *Tua nobis. 26. eod.* cum enim quidam Laici diocesis Vercellensis, *semen, & sumptus, qui fuerint in agricultura, primitus deducendos, & de residuo impendendam esse decimam assererent*: alii vero de portione fructuum, quam à colonis accipiunt, *partem decimae separantes, eam capellanis suis, vel aliis Clericis, seu Ecclesiis; aut etiam pauperibus conferrent, vel in usus alios pro sua voluntate converterent*: nonnulli clericorum vitam tam abominabilem, decimas eis ob hoc subtrahere non vererentur: quidam insuper asserentes, se possessiones, & omnia jura sua cum omni honore atque districtu per imperialem concessionem adeptos, decimas hujusmodi generaliter detinere praesumerent: Pontifex statuit, & loci Episcopo mandavit, quatenus omnes, qui ratione personarum, aut etiam praediorum decimas Ecclesiis, & clericis suae diocesis exhibere tenentur, *ad eas cum integritate reddendas, sublato appellationis diffugio, auctoritate Apostolica, per excommunicationis, vel interdicti sententiam compellendi liberam habeat facultatem.* Praeterea, ut Clericos suae diocesis, de quibus fuerit auditorio suo querela proposita de decimis antedictis, & fructibus perceptis ex eis, ad plenam sub suo examine justitiam faciendam compellere valeat, non obstante appellationis objectu in elusionem Ecclesiastica disciplinae.

Probatur. 3. ex c. *Cum non sit. 3. h. t. 2574* ibi: *cum non sit in homine, quod semen serenti reddat, vel respondeat*, quoniam juxta verbum Apostoli, neque qui plantat, est aliquid, nec qui rigat, sed qui incrementum dat Deus; ipsum quidem mortificato semine plurimum fructuum affert, *nimis avarè quidam in decimis defraudare nituntur; census, & tributa, quae interdum indecimata praeterant, de frugibus primitus deducentes.* Cum autem *in signum universalis domini quasi quodam titulo speciali, sibi dominus decimas reservaverit*: Nos & Ecclesiarum dispendiis, & animarum periculis obviare volentes, statuimus, *ut in praerogativam domini generalis exactio nem tributorum, & censuum praecedat solutio decimarum: vel saltem hi, ad quos census, & tributa indecimata pervenerint (quoniam res cum onere suo transit) ea per cens. Eccles. decimare cogantur Ecclesiis, quibus de jure debentur.*

Ex his juribus clarè habetur decimas 2575 *praediales* (quibus, ut monuimus supra, annumerantur etiam illae, quas alii dicunt *mixtas*) solvendas esse ex fructibus, *non remanentibus post deducta alia onera, (v. g. semen, census, tributa, mercedem operarum, &c.) sed ex integris, antequam ex iis in alium finem, etiam pium, quidquam detrahatur*; ut colligitur aperte ex c. *Tua, in num. 2373.* ibi: *eam capellis suis, aut aliis Clericis, aut etiam pauperibus conferunt*; ratio redditur quia Deo debita est solutio decimarum, a fortiori, quòd Deus, cujus est terra, & plenitudo ejus, orbis terrarum, & universi, qui habitant in eo, deterioris conditionis esse non debeat, quàm dominus temporalis, *cujus statutum debitum de terris, quas exhibet aliis excolendas, non quidem deductis sumptibus, aut semine separato, necessarium esse dignoscitur cum integritate persolvi*; nimis profectò videtur iniquum, si decimae, *quas Deus in signum universalis domini sibi reddi praecipit, suas esse decimas, & primitias asserans, occasione praemissa, velex cogitata magis fraude, diminui forte valerent.*

Habetur. 2. Clericis deberi decimas 2576 propter divinum cultum; non probitatem
Ecce 3 vita;

vita; unde tamen minus exemplares forent, si tamen, quæ debent, divina suis ministeria præstarent, ob vitam improbam non posse illis denegari, ut colligitur ex *dict. c. 26. ibi: nonnulli Clericorum vitam, & reliqua sup.*

Habetur. 3. resolutio quæstionis, quando solvi debeant? R. enim decimas esse solvendas *statim collectis fructibus*; constat ex textu in *c. Cum homines. 7. de quo num. 2573.* & ita ex hoc textu deducunt Rebuffus de decimis *q. 12. à num. 1.* ubi *ly statim* idem est, *quanto citius* possunt, ut vult *gloss. penult. in dict. c. 7. Layman in Theol. moral. l. 4. tr. 6. c. 5. num. 1. Monet. de decimis, c. 6. q. 2. num. 8.* & Azor *instit. moral. p. 1. l. 7. c. 24. q. 16.* qui tamen tenet sufficere, quod fructus sint collecti, licet granum sit cum palea; & idem Monet. ubi proximè, *num. 15.* resolvit valere consuetudinem, ut decimæ prædiales non solvantur statim, sed certo tempore.

2577 Hic tamen videtur annotandum de agnis, & vitulis, non deberi statim, ubi nati sunt; sed, cum illi nutriti sunt, nec indigent lacte materno; ita Suarez *de Relig. tom. 1. tr. 1. l. 1. c. 37. num. 6. Monet. cit. c. 6. num. 14.* & alii, assignantes rationem; quia si animalia ipsis statim natis consignarentur, esset inutilis talis decimatio, & sic melius esset illam non præstare. Debitum porro, *statim* solvendi decimas prædiales urget, absque eo, quod à Parocho petantur, sive exigantur; quia dies ipse sive tempus solutionis pro creditore interpellat; sic Layman *in Theol. moral. l. 4. tr. 4. c. 5. num. 1. in fine. Covarruv. l. 1. var. c. 17. num. 8. vers. 8. Suarez cit. l. 1. c. 36. num. 20. & c. 37. num. 2.* & ideo periculum decimarum ad ipsum debitorem spectat ita, ut, si decimæ prædiales soluta non fuerint statim, ac fructus collecti sunt, vel saltem juxta consuetudinem, monito Curato, ut decimam reciperet, & frumentum, vel vinum periret, tenebituris, qui solvere, vel monere debebat, per *Rebuff. de decimis. q. 12. n. 2. & alios jam cit.*

2578 Dices: *in Cod. tit. de fructibus*; item *L. si fundus. ff. familiae eriscund.* & *L. fructus. ff. soluto matrim.* dicitur, illos tantum censerī fructus, qui remanserint *deductis expensis*: cum autem ex

fructibus tantum debeat decima, effici videtur non deberi ex omnibus fructibus, nisi prius deducantur expensæ, scilicet seminis æstimatio, & pretium pro colendo agro, & colligendis fructibus, vel reparanda domo, quæ lixari debet: solum enim, quæ remanent, sunt fructus. R. *fructus* dupliciter considerari posse; primò, si considerentur, secundum quod nascuntur ex terra, seu naturaliter proveniunt; deinde, secundum quod percipienti fructus naturaliter provenientes *afferunt aliquod lucrum* ultra id, quod de suo impendit; quâ distinctione posita: R. in dictis legibus nomen *fructus* accipi in sensu secundo, pro lucro proveniente fructuario ultra expensas; in sacris autem canonibus *fructus* accipi in sensu primo, pro omni eo, quod ex tali re naturaliter provenit, prout manifestum est legenti textus à nobis allatos à *num. 2572.* cum expressè inhibeant deduci prius expensas, census, tributa, & solum ex residuo solvi decimam.

Not. præterea circa tempus solvendi decimam, juxta jus civile, satis esse, quod fructus sint percepti (ut jam tunc solvi debeant) quamvis non sint planè collecti, ut habetur *L. si ejus. ff. de rei vindicat.* in ea enim dicitur: *perceptionem fructus accipere debemus*; non enim perfectè collecti; sed etiam cœpti ita percipi, ut terra continere fructus desierit, veluti si oliya, vel uva sectæ fuerint, & nondum ab aliquo vinum, vel oleum factum sit, statim ipse fructum accepisse existimandus sit, sic ibi: consuetudo tamen consulenda est.

Habetur denique. 4. quid dicendum ad quæstionem, an decima deferenda sit ad Ecclesiam, seu in horrea Clericorum, an satisfacies, si reddas in agro, vel in vinea, vel in tua domo? R. fructus indecimatōs tritici, vini, paleæ, & similia non esse mittendos in horrea propria, vel aliis missendos sine consensu clericorum, vel illorum, quibus decimæ debentur; quia hoc non potest sine injuria Ecclesiæ fieri; si tamen Clericus monitus noluerit decimam accipere, satisfieri, si recondantur, vel in area relinquuntur; ita Suarez *lib. 1. c. 37. anum. 7.* & alii; unde is, qui tenetur ad decimas, quantum est de jure communi, non obligatur eas deferre ad domum propriam Clericorum; cum hoc nullibi constitutum sit, ut notat *gloss. in cit.*

cit. c. cum homines, V. fructibus, cum Suarez cit. num. 6. Bonacina D. ult. de quinto Eccles. precept. q. unic. p. 4. in fine; sed in hoc spectanda est consuetudo, ut rectè monet Azor l. 7. c. 35. q. 15. & alii.

2581 Ad 4. v. de hoc agi in c. Pastoralis. 28. b. t. Consultus enim Innocentius III. ab Helienfi Episcopo, an de molendinis, & piscariis deduci possint expensæ necessariae, priusquam solvantur decimæ, sicut in negotiatione? rescripsit: expensas pro fructibus percipiendis ex illis rebus, unde proveniunt, non videri deducendas, fructus autem alienari non posse, nisi cum onere decimarum, nec pro restaurando detrimento quarumlibet rerum, ex quibus decimæ persolvuntur, deducendas expensas, de proventibus decimandis, quia penes dominum permanent restauratae, ut si pars aliqua moriatur armenti, deterioretur vinea, portio mercis depereat, vel torus clibanus destruat; ex quo textu habetur, in decimis prædialibus non esse idem concessum, quod in personalibus; nam in his decimæ solvitur, deductis prius expensis; ut constat ex dicto c. Pastoralis, ibi: *sicut est in negotiatione concessum; & licet circa res acquisitas, vel factas de pecunia decimata, cum ipsæ venduntur, credamus deducendas expensas, & de residuo, quasi de lucro decimæ persolvendas, ut si vendatur domus, ager, vinea, clibanus, molendinum, grex, aut qualibet merces, quam autem Barbof. in dicto c. Pastoralis. V. expensas tamen n. 4. velit, quod, ubi verbum fructus profertur à lege, semper intelligatur deductis expensis; fallit tamen. 1. in casu, de quo diximus n. fallit. 2. quando legatur alicui fundus, vel usufructus cum obligatione solvendi alteri pensionem, seu illorum fructuum partem; tunc enim expensæ deduci non debent; quia in tali legato commoditas tantum illius, cui solvenda est pars fructuum, videtur spectari: aliud est, si sine tali onere; quia tunc spectatur sola commoditas, & lucrum Legatarii; de quo V. Castropalaus tom. 2. de decimis. D. unica. p. 8. à n. 1.*

§. 2.

Cui solvendæ sint decimæ?

2582 **A**nte resolut. suppon. 1. olim, priusquam dioceses divisæ sunt in distin-

ctas parochias, decimæ fuisse persolutas Episcopis, ut per eos secundum merita, & necessitates dispensarentur in Clericos, Ecclesiarum talium Ministros; colligitur 1. ex 16. q. 7. c. 1. ibi: *has verò decimæ sub manu Episcopi fore censimus ut ille, qui ceteris præest, omnibus justè distribuat, nec cuiquam personæ honorabili exhibeat, unde alii scrupulose corde moveantur; sic Gregorius VII. qui etiam c. pervenit. 3. ead. caus. & quæst. sic loquitur: pervenit ad nos fama sinistra, quod quidam Episcoporum, non Sacerdotibus propriæ diocesis, decimæ, atque Christianorum oblationes conferant. sed potius laicalibus personis, militum videlicet, sive servitorum, vel (quod gravius est) etiam consanguineis. Unde si quis amodo Episcopus inventus fuerit hujus divini præcepti transgressor, inter maximos hereticos, & anticristos non minimus habeatur. Et sicut Nicæna Synodus de Simoniaci censuit, & qui dat Episcopus, & qui recipiunt ab eo laici, sive pretio, sive beneficio, æterni incendii ignibus deputentur; ubi post textum notatur in vulgatis codicibus huic c. appositum nomen paleæ, sed non bene, cum habeatur in omnibus manuscriptis. &c.*

Suppon. 2. postquam Parochiæ intra 2583 dioceses divisæ, ac singulis Curatis, & Parochis decimæ assignatæ sunt, hoc ita de jure communi constitutum esse, ut ex illis ipsis à Curatis & Parochis quarta pars cederet Episcopo, tanquam Superiori, & Ordinario fidelium in sua diocesi, constat ex c. Conquerente. 16. de offic. Jud. Ordin. ubi inter jura Episcopalia in recipiendo numeratur etiam quarta decimationum, c. 4. de præscript. ibi: *de quarta decimæ &c. c. cum olim. 19. de censib. ibi: tam de quarta decimarum, quam de ceteris Episcopalibus tibi debeat respondere, c. quoniam. 13. b. t. ubi dicitur, decimæ novarum deberi Ecclesiæ, in cujus parochia surgunt, & has per Diocesanum (suâ parte retentâ) eidem Ecclesiæ deberi assignari, plura de hoc Suarez l. 1. de decimis. c. 24. Layman l. 4. summe. tr. 6. c. 4. & alii: quibus positus:*

Quæstio est. 1. cui debita sint decimæ 2584 prædiales? 2. quod spectato jure communi Sacrorum canonum, integrè persolvenda sint Curatis, vel Parochis, seu Rectoribus